

Theatertechnisch onderwijs: een toekomst met meer technici en minder werk?

Zestig deelnemers zijn afgekomen op het OSAT-symposium in het theater van het Deltion College in Zwolle, opleiding Podium- en evenemententechniek. Onder de deelnemers bevinden zich naast een tiental opleidingen ook een twintigtal werkgevers en stageverleners zoals schouwburgen, poppodia, facilitaire bedrijven en adviseurs. Naast de grote veranderingen in het mbo-onderwijs staat ook de vraag centraal: 'Worden er niet teveel podium- en evenemententechnici opgeleid?'

| DOOR: BASTIAAN SCHOOF |

Om de dag in te leiden en de zaal op te warmen, laat Han Ellenbroek zien hoeveel spelers er eigenlijk op het veld staan bij het theatertechnisch onderwijs. 'Wie heeft eigenlijk de macht?', vraagt hij zich af. Hij laat een steeds ingewikkelder wordend schema zien, met een steeds groter wordend aantal partijen. Dit levert een wirwar aan lijnen op waar ook de aanwezige, door de wol geleverde onderwijsexperts verbaasd over zijn. Een eye-opener voor de aanwezige niet-onderwijsexperts. De toon is gezet.

Meer uren in minder jaren

De eerste spreker is Rico Vervoorn van de MBO Raad, die een tussenstand en een vooruitblik geeft over het mbo-onderwijs. De MBO Raad is de belangenvereniging voor de mbo-sector. Vervoorn, beleidsadviseur, legt uit dat het actieplan van Marja van Bijsterveld *Focus op vakmanschap 2011-2015* het imago en de kwaliteit van het mbo-onderwijs, dus ook van de PET-opleidingen, wil verbeteren. Daarvoor worden drie dingen nodig geacht. Ten eerste de intensivering van het onderwijs. De bedoeling is om de nu nog vierjarige niveau 4-opleidingen terug te brengen naar drie jaar. Hierdoor kan het mbo beter concurreren met de havo, als een kortere route naar het hbo. De intensivering van het onderwijs zit vooral in het eerste jaar,

met als doel vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen. De huidige urennorm van 840 contacturen gaat omhoog naar 1000 uur per jaar. Hiervan zal de leerling 50 uur zelf invullen met keuzeonderdelen. Een gevolg voor de tweejarige mbo 2-opleidingen is dat er 300 uren bij komen, zonder dat er geld bij komt. De stages zullen korter worden. Deze mogen maximaal 59 procent van de urennorm zijn en in de toekomst wordt dat zelfs 40 procent. Kortom, dat is behoorlijk minder praktijkervaring. Het doel is dus meer uren in minder jaren. Een tweede punt is dat er centrale examinering komt voor Nederlands, Engels en rekenen. Dit kent de mbo-sector tot nu toe niet. Wel worden op de opleidingen proefexamens afgenomen als voorbereiding hierop. En het derde punt is de professionalisering van docenten. De urennorm en de intensivering worden ingevoerd in het studiejaar 2014-2015, tegelijk wordt ook de bekostiging aangepast. De opleidingen mogen zelf kiezen of ze hun niveau 4-opleiding inkorten tot drie jaar of vierjarig houden, maar het zal behoorlijk puzzelen worden om dat betaalbaar te houden. Volgens Vervoorn moet beter gekeken worden naar de doelmatigheid. 'Klassen van 22 leerlingen zijn niet rendabel', zegt hij. 'ROC's kunnen beter schuiven met geld van de goedko-

pere opleidingen als economie naar de duurdere opleidingen als podiumtechniek. Maar als dezelfde opleiding zowel drie- als vierjarig wordt aangeboden, is dat dan nog wel hetzelfde diploma met dezelfde waarde?'

Veel discussie is er momenteel ook over de vereenvoudiging van de kwalificatiestructuur. Er zijn meer dan 600 mbo-diploma's, volgens Vervoorn moet dat terug naar 200. Uit de zaal komen geluiden dat zelfs al 100 is genoemd. Een mogelijk gevolg is dat het kwalificatiedossier Podium- en evenemententechniek wordt samengevoegd met het Audiovisuele productiedossier, een veel algemener dossier. Bij dit alles komt ook nog dat de kenniscentra voor het mbo, zoals het GOC voor de opleiding Podium- en evenemententechniek, moeten bezuinigen: van de huidige 105 miljoen moet 80 miljoen euro worden bezuinigd!

Een jaar minder onderwijs

Frank Cörvers begint zijn verhaal met de stelling dat de belangrijkste onzekerheid voor onderwijsinstellingen zit in het onderwijsbeleid van de overheid. Dat sluit mooi aan bij de vorige spreker. Cörvers is hoofd van het *Onderzoek Arbeidsdynamiek* van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) van

de Universiteit van Maastricht. Het ROA doet onderzoek naar de arbeidsmarkt met schoolverlatersenquête en stelt prognoses op voor de arbeidsmarkt. Voor onderwijsinstellingen is het volgens hem 'behoorlijk worstelen' om het overheidsbeleid in te passen en het eigen beleid aan te passen. 'Het rendement van opleidingen is te verdelen in intern en extern rendement', zegt hij. Rendement dat niet door beleid wordt veroorzaakt is intern rendement. Hier valt te denken aan zaken als schooluitval, wisselen van opleiding, studievertraging en eindexamenresultaten. Dit is een belangrijke kwaliteitsindicator voor de onderwijsinspectie. Het extern rendement is de arbeidsmarktrelevantie, waarbij je kan denken aan de hoogte van de salarissen, baanomvang of baanzekerheid, werkloosheid, enzovoort. Volgens Cörvers hebben mbo-techniekopleidingen over het algemeen een goed arbeidsmarktperspectief. Er komt namelijk een grote vervangingsvraag aan voor de technische beroepen in het algemeen. Voor de kleine PET-opleidingen is de belangrijkste vraag of ze wel macrodoelmatig zijn. Hiermee doelt hij op de vraag van de dag: worden er niet teveel theatertechnici opgeleid? Hij laat zien dat in 2011 de uitstroom van technici met een PET-diploma 350 was, tegenover 100 in 2007. Hij haalt hierbij ook het schoolverlatersonderzoek van het GOC aan, waarover Zichtlijnen in maart 2012 verslag heeft gedaan (ZL 141). Technici vinden snel een baan, 94% binnen één jaar. Dit cijfer ondersteunt het gegeven dat beroepsspecifiek onderwijs, zoals de opleidingen theatertechniek, vaak goed is voor een directe intrede op de arbeidsmarkt. Al wordt de kwaliteit van het PET-onderwijs als te licht ervaren (ZL 141). Hij merkt op dat bekend is dat algemenere, niet beroepsspecifieke opleidingen op termijn meer salaris opleveren. Een bekend gegeven is verder dat hoe meer jaren onderwijs je hebt, hoe minder lang je naar een baan hoeft te zoeken. Welk effect heeft het verkorten van de mbo niveau 4-opleidingen met een jaar? Een jaar minder onderwijs vergroot volgens hem de afstand tot het hbo en verslechtert zo de positie

ten opzichte van het hbo. Zijn advies voor de PET-opleidingen: verhoog de kwaliteit, let op dat de opleiding voldoende breed en zorg voor een goede positie bij intrede in de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld door meer 'learning on the job'.

De eerste twee sprekers hebben al heel wat gras voor de voeten van de derde spreker weggemaaid. Dat is Gea de Boer van het GOC, het kenniscentrum voor onder andere de PET-opleidingen. De Boer zegt dat het verkorten van de vierjarige PET-opleiding zeker is en start daarmee de discussie over de gevolgen voor het theatertechnisch onderwijs. Later die middag wordt deze discussie in diverse rondes voortgezet. De afsluitende opmerking is dat we misschien wel terug gaan naar de Beroeps Begeleidende Leerweg (BBL) oftewel, terug naar de deeltijdopleidingen.

Investering in stages

Na de lunch geeft Henk Mekkring, projectmanager van het Deltion College, een presentatie over hoe de PET-opleiding aldaar is opgezet. Hij laat zien hoe het onderwijs per jaar is georganiseerd en presenteert een aantal projecten met leerlingen. Op het scherm zien we het onderwijs waar we het vandaag over hebben in zijn pure vorm.

Na dit onderdeel vertelt Sebas van Hapere, hoofd techniek en personeelszaken van de Stadsschouwburg Utrecht, zijn verhaal vanuit de kant van de stageverlener. Hij vertelt dat de Schouwburg in stages investeert omdat er een dringende vraag is naar geschoold personeel, zij er een maatschappelijke verantwoordelijkheid in zien en zo bijdragen aan de professionalisering van het vakgebied. 'Voor het verlenen van stages maken we ook echt tijd vrij', vervolgt hij. Er valt vanuit zijn positie wel een aantal zaken op, namelijk dat de eisen waaraan de stageplek moet voldoen steeds hoger worden. Dat kost hen veel tijd. Hij doelt op wisselende opdrachten en eindtermen. Ook valt op dat de stagebegeleider niet altijd langskomt, iets dat zij als stageverlener erg belangrijk vinden. Daarnaast heeft hij door de ervaringen met de stagiaires het idee dat er toch wel

wat verschillen zitten in kwaliteit tussen opleidingen. Kortom, een appèl aan de aanwezige onderwijsinstellingen. Er valt nog wel wat te doen.

Toekomst PET-technici

De dag wordt afgesloten met een inbreng van de deelnemers aan twee discussierondes. Dit gebeurt in de verschillende groepen, waarbij mensen uit het onderwijs en werkgevers door elkaar heen zitten. In de eerste discussieronde is de vraag: 'Hoe gaan we, zonder verlies van kwaliteit en met aansluiting op het hbo, om met de verkorting van de nominale studieduur van mbo niveau 4-opleidingen van 4 naar 3 jaar?' De discussie levert opmerkingen op zoals 'De opleidingen kunnen generalistischer, wij als werkgevers zorgen wel voor de specifieke vaardigheden.' En 'Veel doorstroming naar het hbo is er bij onze opleiding toch al niet.' Daarnaast ook kort door de bocht opmerkingen als 'We moeten terug naar de MTS' en 'Waarom leren ze niet solderen, zoals wij vroeger?' Een eenduidig antwoord of nieuwe inzichten komen er niet uit. Wat wel blijkt is dat naast de Stadsschouwburg Utrecht ook andere werkgevers ervaren dat er per opleiding anders wordt opgeleid. Daar willen de werkgevers meer over weten!

In de tweede ronde zijn de vragen: 'Hoe ziet de toekomst eruit voor de ruim 1500 PET-technici die over drie á vier jaar op de arbeidsmarkt komen?' en 'Hoe brengen scholen de regionale markt vraag in balans met hun opleidingscapaciteit?' Er ontstond discussie over hoe dicht sommige opleidingen bij elkaar in de buurt zitten en zo met elkaar concurreren. Kan er niet per regio gekeken worden naar de behoefte aan het soort technici? Hoe kom je tot betere afstemming met de arbeidsmarkt? Er blijkt dan toch wel een kloof te zijn tussen de opleiders en de werkgevers. Hoe zo'n afstemming georganiseerd moet worden, blijft de vraag. Maar het is goed om met elkaar in gesprek te gaan en vooral ook te blijven, daarover is iedereen het eens. Met dit gevoel eindigt het symposium, waarna de discussie tijdens de borrel nog even wordt voortgezet. ◀